

רשב"ג סבר אותן נקנות במסירה, ורבנן סברין אין אותן נקנות במסירה' — דעת כמה הראשונים ז"ל שرك בשטר קניין יכול להקנות את השدة לאיש אחר ע"י מסירתו אותו השטר [עם כתיבת, לחכמים], וכדי מכירת שטר חוב המועילה, אבל אם קנה הקרן בקניין אחר, וכ恬 שטר לואה בעלמא — אי אפשר לקנותה במסירתו אותו שטר לאחר, שלא יהא فهو של השני חזק יותר מן הראשון, והלא גם הראשון לא קנה בשטר זה (ר"י בן מגאש, תורי"ד, רא"ש).

דף קע

'כגון שנמצא אחד מהן קרוב או פסול' — ומושום כך אמר רשב"ג שצורך ליזון בחזקה. ואף על פי שהחזקה הבאה מכח שטר פסול אינה מועילה — והוא רק בחזקת שלוש שנים, אבל חזקת קניין עומדת היא בפני עצמה גם בביטולו של השטר (עפ"י הר"ן, ע"ש. וע' טשו"ע קמ,ח).

'עד חתימה כרתי; עד מסירה כרתי' — ע' בMOVEDA בפ"ק דגטין.

'כי הא דבר יצחק בר יוסף הוא מסיק בה... אמר ליה רבי יצחק: יבואו פלוני ופלוני ויעידו...' — שכחה הייתה ביניהם. שחס ושלום לא נחשדו חבריהם לכפור ממון' (פסק הי"ד).

'אמר רב גידל אמר רב: הלכה כדברי רשב"ג ואף רבינו לא לברר' — לפרש"ם, 'ואף מתפרש בנתינת טעם, כמו 'שאף'. וכן מצינו שימוש כזה בכמה מקומות בלשון המשנה [כשם שמצינו להפוך, 'ש...,' המתפרשת 'ז...'] — כמשפט נוסף ולא בנתינת טעם] — ע' עריכין ט; מנוחות צג: פסחים רפ"ד; יומא פא. (וא"צ להגות הב"ח שם); ר"ה כו. — ראה בפירוש ביוסף דעת עריכין ט.

(ע"ב) 'انا נמי לברר קאמינא' — שיטת רבנו תם (אליבא דרבא — בשבותות מא: וכפי שהביא בהגנות אשורי כאן. ועתום מהרש"ל ומהרש"א), שחויב זה אינו אלא לכתיללה, כדי לעמוד על אמתות הדברים לבירם ככל האפשר, לצאת ידי שמים. אבל אם לא מצאם, או אפילו מצאם והם אינם זכורים, או אפילו טוענים להד"ם — לא הפסיד [כי אפשר שאינם זוכרים משום דלא רמייא עלייהו] וכ"כ בפסק הי"ד. וכן מובא בשו"ע ח"מ ע,ב. ויש חולקים על שיטתה זו (ע' רש"ם ובשאר ראשונים) וסבירים שלדענת רבינו — הפסיד. ושיטת הרשב"ג שלפי האמת לא נחלק רבינו אלא בשטר וחזקה, שכן נובע מהשטר שהוא אומר שהוא, لكن ציריך לברר, אבל בפרט לפני פלוני ופלוני עיקר فهو זוכתו לא מכח העדים, הלכך אין ציריך לברר.

כללים ושיטות

(ע"ב) אמר רב הונא אמר רב: אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסף' — רב תנא ופליג (רש"ם ותוס').
א. כלל זה, 'רב תנא ופליג' — כתבו בתוס' (בכתובות ח), אינו מוסכם על הכל, כי ר' יוחנן חולק על כן.

והקשה הגאון ר' אלתנן וסרמן, הלא קיימא לנו רב ורבי יוחנן — הלכה בר' יוחנן, ואם כן, כיצד פוסקים אנו כאן כרב, הלא לשיטת ר' יוחנן רב אינו תנא וא"א לו לחלק על תנאים? שאל דבר זה להגר"ח מבריסק, והשיבו שבאמת יש כח ביד אמרה לחלק על תנא. ומה ששאליהם בغمרא מדברי התנאים על האמוראים — היינו משום שאמורא אין בא לחלק על תנא ואיilo ידע מדברי התנא לא היה חולק, אבל במקומם שהולק בהדייא, אפשר שהלכה כמותו. ועל כן אפשר שפוסקים אנו הלכה כרב, אך ע"פ שלפי דעת ר' יוחנן אין רב בגדר 'תנא' ואין ראוי לו לחלק על תנאים. והגרא"ז שם הוסיף והכחה לדבר זה. ע"ש.
ואולם על גוף דברי התוס' שר' יוחנן חולק על כך שרוב תנא, כתוב שם הגרא"ז שאין נראה כן מדברי רב שיריא גאון באגרתו.

עוד הביא שם בשם הרמב"ן ורבנו יונה (לעיל קלא. וע"ר רשי"י נהגהכו. ד"ה אמר אבוי), שהכללו הזה שאמוראים אינם חולקים על תנאים, איןו אמרור אלא כלפי משניות ובריותות, אך לא על מימרות של תנאים שאינם מן המשנה או הברייתא.

ב. יש להוכיחות מכאן על מה שכותב הגור"ם פינשטיין (באגרות משה אה"ע ח"ד קכ.א. הובא לעיל דף מב) שלא מצינו 'רב תנא ופליג' אלא על בריותות ולא במישניות. ואפשר שדבריו אמרורים רק על סתמי משניות. וצ"ע.

ויש לישב שישיתת רב כאן הרי היא כמכערת ולא כשיתה שלישית ממש, שבמה שסובר רב שאין העדים יכולם לכתוב מזמן הראשון, בהא ס"ל קר' יוסי [כבדיו בברייתא 'כדי שיגבה מזמן הראשון'] — הא אם ייחילך, לא יוכל לכתוב מזמן ראשון], ובמה שסביר שאין יכול לחיבבו לשומר שובהו, ס"ל קר' יהודה. ויש לפלפל עוד לפיה הבנת רב נחמן את דברי רב — ע' בתוס', ואולם לא קיימת לכך המסקנה. יותר נראה, לפי שבמשנה לא אמר רבי יהודה לכתוב בעדים, אלא בברייתא, ורב לא חלק אלא על נקודה זו — הרי שאינו חולק על דברי המשנה כלל.

ויש לציין ללשון הרשב"א בתשובה (ח"ב שכט): 'ופעמים שהיה רב חולק עם המשנה'.
עוד יש להעיר שדברי הגורם"פ אינם אלא אליבא לתלמוד DIDZ, אבל להירושלמי רב חולק על סתמי משניות — ע' בירוי' כלאים ט, ובתוס' חולין מא. ד"ה ובשוק.
ועתס' כתובות ג: (ד"ה ואמר) איןנו נוה לומר שרוב חולק על המשנה. [ויש להעיר עוד מתוס' קדוושין פ. (ד"ה לא). אך מסתבר שצ"ל שם 'רבי' ולא 'רב', וכगרסה שלפנינו בכתובות כה: דפלייני רבי ו/or' חייא. וכ"ה בתוס' שם].

דף קעא

זכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון. דברי רבי יהודה... והא רבי יהודה נמי מזמן ראשון אמר? וכי קאמר ליה רבי יוסי לרבי יהודה: אי מזמן ראשון קאמרת פליגנא עלך בחדא, אי מזמן שני קאמרת... — לפי פירוש הגמרא יוצא שרבי יהודה סתם דבריו ולא פירוש 'זמן ראשון', רק תנא בברייתא הוא שפירש דבריו לפי האמות (עפי' רב"ם ותוס').
וכיווצא בזה מצינו בכמה מקומות, שנקטו בغمרא לשון 'אמר רב...', ולא הוא עצמו אמרה אלא התלמוד

וכן הדין כשהקנות החקע לאדם אחר; לרשותו נקנית לו החקע במסירת שטר הקניין. ולתיכנים אינה נקנית בכך.

ב. המלה בא לבית דין וקובל על הלואה שיפורע חובו. [אם לא גענה הלואה להוננת בית דין, משפטים אותו. רשותם], וכותבים למלוה שטר טיפול, שילך ויפשש אחר קרקעתו של לוה כפי דמי חובו. וקורעים את שטר ההלואה וכותבים בשטר הטיפול שקרעו את שטר ההלואה. כל מקום שימצא בו מנכסי [או מלקוחות שקנו מהלואה אחריו כן — כאשר אין ללווה עצמו קרקעות, אף לא זיבורית (גטין מה:)], יראה שטרו לבית דין שבאותו מקום, וימטרו לו קרקעתו למלוה, ויכתבו לו 'שטר אדרכתא' — שיהא שליט ודורך על נכסיו של זה לגבות חובו מהם. ואת שטר הטיפול כורעים, כדי שלא יחוור ויטרוף בו. וכותבים זאת באדרכתא. וישמו הנכסים כדין שומת בית דין [לאחר שהכריו זמן קצוב לכל הרוצה לקנות יבוא ויקנה, כמו פרש בערך נא]. וכשהמלחיטים הנכסים בידייו כותבים לו שטר החלטה (ע' ב"ט ושומא [וקורעים את האדרכתא וכותבים זאת], לדע' כמה שמו לו את הנכסים כדי שאם ירצה הלואה, יוכל לפדות נכסיו בדים שהוא נושא משועבדים, ל Kohuth או מקבל מתנה (עתס' קעה), לא יגבה אלא בשבועה (כתובות פנ.)].

ג. זה היה מעשה, והורה רב נחמן שהואיל והשליח עיות את השליחות, הרי הוא נושא באחריות המכירה למשלה.

יש מפרשין על פי פשוט הגמרא, שהמקח לא חל כלל [שהרי בטלה השליחות] וצריך השליח לknutot מן המוכר חדש [ודוקא אם הוידיעו שהוא שליח, אבל בלאו הכי — כבר קנה השליה]. ואם ירצה השליח יכול להחזיר מועת למשלה ודיו, אבל כשאין לו מועת להחזיר, צריך לקבל עליון אחריות החקע (ערא"ש).
ויש אומרים שהמקח קיים למשלה. ואין השליח כותב מחדש שטר מכר להקנות ממנו למשלה, אלא יכתוב לו שם יתרופה ממנו, חייב לשלם לו (ערשב"א. עפ"י חז"א).

דין אחריות — טעות סופר, או לא טעות סופר — ע"ע בפירוש בב"מ יג-יד.
האם אותן קנות במסירה אם לאו — נתברר לעיל עז.

דפים כסט — קע

- רצא. מי שעדרעו על שדרו לומר גזולה היא בידו, ובא לידין עליה מכח שטר קניין שנמצא בידו ומה חזקה — במא יש לו לדון, בכל אחד מהאופנים הבאים?
- א. כאשר השטר שבידו כשר בהחלט.
- ב. כאשר אין לו שטר קניין הכתוב על שמו אלא המוכר לו מסר את שטר מקنته שלו?
- ג. כשליל שטר הקניין חתום עד פסול, או שאין עליו עדים כלל.
- ד. כאשר השטר אינו מקויים והמערער מודה שאינו מוויף אלא שאומר לא מכרתי לך, רק השטר נפל מmine ומצאתו.

א. כאשר השטר כשר, יכול היה לדון במה שירצה, בשטר או בחזקה. ואולם כיון שבא מתחילה לדון מכח שניים, לדברי רבי צריך לברר טענותיו. ורשב"ג אומר אין צריך. אמר רב גידל אמר רב: הלכה כרשב"ג.

א. רשב"ם פסק שאין צריך לברר, כרשב"ג. ויש פוסקים [כהוראת רבי יצחק נפחא] שצריכן לברר השטר (חו"מ קמ,ד).

ב. חירותם כדי לקיים השטר ולא מצאים — נידון בחזקה אפילו לרבי (עתום, ר"ף וועוד).
נמצא השטר פסול — בטל הוקתו. וכן אם אמר אבד שטרו — אינו נאמן (חו"מ שם ח).

ב. כאשר אין לו שטר קניין שלו אלא נמסר לו שטר קניין של המוכר, תלוי הדבר בחלוקת רשב"ג ולחכמים האם אותוות נקנות במסירה אם לאו; לרשב"ג שנקנות במסירה (כמו שהכריח הרבה בפירוש הריביתא), הרי יכול לזכות בקרקע על ידי השטר שבידו, ולחכמים אינו יכול לדון אלא בחזקה.

ג. כשהמצאה אחת מהחותימות של עד פסול — נפסל השטר ואיינו קונה. (ויש אומרים שהרי זה כשטר שיש בו עד אחד (ע' ח"מ נא,ג-ד). הילך איינו יכול לזכות בשדה אלא מכח חזקה או קניין אחר שעשה, ולא מכח השטר. ואפילו לרבי אלעוז שאמר עדי מסירה כרתני, מודה במאוף מתכו' שהוא פסול (רבו אבא). וכשהשטר איינו חתום כלל — לרבי מאיר, הרי זה כחרס ואיינו כלום. ולרב אלעוז יש לו דין 'שטר' אף ללא חתימות, הילך אם יש לו עדי מסירה, זכה בקרקע.)
נählko הפסיקים האם הלכה כרבי מאיר או כר"א (חו"מ סוט"י נא).

ד. שטר שאינו מקויים — תלוי הדבר בחלוקת רבוי ורשב"ג, האם מודה בשטר שכתו צריך לקיימו, וכל עוד לא קויים איינו תקין, הילך צריך לדון בחזקה. או אין צורך לקיימו, והרי יכול לזכות מכח שטרו. עוד בדיון מודה בשטר שכתו — ע' לעיל קנד וב"מ ז.

דף קע

דין שנים אדוקין בשטר, נתבאר בע"מ ז.

רצב. המלה את חברו בעדים ותבעו, ואמר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני, האם צריך לברר דבריו, להביא את העדים הללו כדי להעיד? ומה הדיון כשהילך מצאים או שאינם יודעים להעיד לו?
אף על פי שאינו נוקטים להלכה המלה את חברו בעדים אינו צריך לפרטו בעדים, אם טוען ואמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני, נählko תנאים ואמוראים האם צריך לברר טענותיו והייב להביא אותם עדים שאומרו, אם לאו.

כאמור, נählko הפסיקים להלכה האם צריך לברר. וכן נählko האם בירור זה אינו אלא לכתהילה (רבנו גם) או אפילו בדיעבד אם לא בירור הפסיד. וכן נählko כשבאו עדים ואמרו להד"ם; יש אומרים שהפסיד וי"א שלא הפסיד כי אין הדבר מוטל עליהם לזכור (ע' בראשונים כאן; ח"מ ע,ב).

דפ' קע — קעא

רצג. מי שפרע מקצת חובו — האם חייב המלהה להחליף את השטר הראשון, או רשאי להשאיירו בידו ויכתוב שובר על הסכום שנפרע?

רבי יהודה אומר: **יחליף**, ויכתבו לו העדים שטר אחר מן הזמן הראשון (שלא ירע כחו בטריפת משועבדים). ר' יוסי אומר יכול להשאיירו ולכתוב שובר, כדי לזרז את הלוהה לפreau הכל. רב פסק שכותבים לו אחר, אבל אין כה ביד העדים לכתחז שטר חדש מן הזמן הראשון (אף לא בהסכם שני הצדדים. תוס), אלא רק בית-דין שיש להם כה להפקי ממן, בכם לעשות כן.
להלכה כתובים שובר. ואולם אם המלהה רוצה להחליף, אין העדים רשאים לכתחז להם שטר אחר מהזמן הראשון, אלא בית דין בלבד, כדורי רב (חו"מ נד, א).

דף קעא

רצג. הבא לפreau חובו שבשטר ומבקש את שטרו, ואומר לו המלהה: אבד שטרך, ואין עדים לכך — האם חייב לפראו ויכתוב לו המלהה שובר, אם לאו?

נהלקו רבי יהודה ורבי יוסי האם כתובים שובר כטעון אבד שטרך, אם לאו. וכן נחלקו אמראים בדבר: רב ושמואל פסקו אין כתובים שובר, ואני חייב לפראו — שאין חייב את הלוהה לשמור שוברו, שמא יאבד ויתבענו המלהה שובר. ורבי יוחנן וריש לקיש פסקו כתובים שובר. וכן דעת רבא (ואף אביי קבלה. תוס) ועוד. וכן מסקנת הסוגיא.
וכן הלכה. יוכל הלוהה להחרים בסתם את הכבוש שטרו וטען 'אבד'. ואם טוען ודאי שלא אבד, יכול להביע את המלהה שבועת היסת (חו"מ נד, ב.).

רצג. האם השטרות דלהן כשרים?

א. שטר חוב ומקה וממכר המאוחרים.

ב. שטר חוב שמוכחה מתוכו שלא נכתב בתאריך הנקוב בו.

א. שניינו: שטרי חוב המאוחרים — כשרים. רב יוסי פולש שטר חוב מאוחר, כל שאין הוכחה מזמן השטר שהוא מאוחר [שלא צוין בשטר שהוא מאוחר. וגם התאריך המצוין בו אינו חל בשבת או ביום הכפורים, כי או היה מוכחה שאיןו תאריך הלהאה], כי סובר רב יוסי 'כותבן שובר', ושם יפרענו קודם שיגיע התאריך שבסטר, וזה לא יהיה לו שטר חובו, שיטען אבד שטרך, ואח"כ יתבע שנית את החוב בטענה שהפרעון הכתוב בשובר הוא פרעון של חוב אחד, שהרי נפרע לפני התאריך המופיע בשטר זה.
והסבירו [לפי המנהג הרווח] שאף אם כתובין שובר — שטר מאוחר כשר, שהרי יש תקנה שלא לציין ומן בשובר, ושובר אין חשש תרמית. ואף מי שלא עשה כן וכותב זמן בשובר — הוא שהפסיד את עצמו, הלכך השטר כשר.

יש אמרים שאינם כשרים אלא אם כתוב בהם שעבוד 'אקננה'. אבל בלאו הכי פסולים אלא אם מוכחה מתוכם שהם מאוחרים. ויש מכשירים בכל אופן (ע' בראשונים קני; חו"מ מג, ב-ג; קיב, א). וישנן דעות גנופות שאין מועיל שיעבור על נכסים שיבואו בעtid, ולפיין אפילו כתוב